

Критенко Олена Олександрівна
аспірант кафедри державної служби
та митної справи
Академія митної служби України
м. Дніпропетровськ

УДК 351.82

КОНТРОЛЬ ЗАКУПІВЕЛЬ ЗА БЮДЖЕТНІ КОШТИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Анотація. У статті розглянуто контроль сфери державних закупівель, проаналізовано її стан за 5 років, визначено основні недоліки контролю та запропоновано шляхи його вдосконалення.

Аннотация. В статье рассмотрен контроль сферы государственных закупок, проанализировано ее состояние за 5 лет, определены основные недостатки контроля и предложены пути его усовершенствования.

Annotation. The article deals with control of public procurement, the analyzes its situation in 5 years, the main disadvantages of control and the ways of improvement.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Для забезпечення поступального розвитку країни бюджетні кошти мають витратитися раціонально. В умовах трансформаційних перетворень виникає необхідність у посиленні уваги до обґрунтованості та ефективності державного контролю національної економіки. Прозорість використання публічних фінансів є неодмінною ознакою демократичної держави. Нажаль, процес використання коштів органами місцевої влади, особливо в сфері державних закупівель, залишається недостатньо прозорим та зрозумілим. В сучасному українському суспільстві формується потреба у систематичному та аргументованому аналізі використання державних ресурсів. Діяльність державного сектора як

повноцінного суб'єкта ринку стимулює конкурентне середовище національної економіки, яке необхідне для розвитку підприємницької ініціативи. Тому, з огляду на гостроту проблеми раціонального використання державних ресурсів, вважаємо дослідження питання контролю за їх використанням актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам ефективного функціонування державного фінансового контролю присвячені праці таких науковців, як О. Котелевко [4], З. Максименко [6], В. Міняйла, А. Міхальської [5], Г. Пінькас, Н. Ткаченко [6] та багатьох інших. Конкретно державному внутрішньому фінансовому контролю у своїх дослідженнях надавали перевагу І. Чугунов та В. Федосов [7]. Проте недостатньо уваги приділено саме шляхам удосконалення контролю.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз сучасного стану функціонування контролю закупівель за бюджетні кошти та розробка рекомендацій щодо його удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Законом України від 1 грудня 2006 року “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти”, зокрема, було введено новий різновид фінансового контролю: перевірка державних закупівель.

Щороку держава здійснює закупівлю товарів та послуг на мільярди гривень для виконання покладених на неї функцій: національна оборона, утримання доріг та земель загальнодержавного призначення, забезпечення освіти та охорони здоров'я тощо. Іншими словами, державними закупівлями є суми грошей, витрачені на товари та послуги, що безкоштовно надаються населенню. Тому організації, установи та підприємства, що планують і виконують процедури державних закупівель мають постійну потребу в аналізі і контролі результатів прийнятих управлінських рішень.

Питання ефективності використання державних коштів при здійсненні державних закупівель безпосередньо пов'язані із державним фінансовим

контролем. Саме він дозволяє виявити якість використання державних коштів, виявити недоліки і правопорушення у сфері державних закупівель і намітити шляхи підвищення ефективності їх використання.

Враховуючи обмеженість державних коштів, виникає нагальна потреба у підвищенні ефективності їх використання одним із важелів якого є саме державний контроль. Запровадження контролю є невід'ємною складовою управління державними фінансовими ресурсами, що забезпечує відповідальність посадових осіб за їх використання. Мета контролю полягає у своєчасному виявленні відхилень від прийнятих стандартів, порушень принципів законності, ефективності, доцільності й економічності управління фінансовими ресурсами, що дозволяло б у кожному конкретному випадку внести відповідні корективи, підвищити рівень відповідальності уповноважених осіб, отримати відшкодування збитків та попередити повторення виявлених порушень у майбутньому.

О.В. Котелевко визначає контроль державних закупівель як систематичне спостереження за розпорядником державних коштів у процесі придбання ним товарів, робіт, послуг належної якості, у необхідній кількості, у потрібний час, за прийнятною ціною, у відповідного постачальника за державні кошти з метою забезпечення добросовісної конкуренції серед учасників, відкритості та прозорості на всіх стадіях закупівлі, а також об'єктивної та неупередженої оцінки конкурсних пропозицій [4].

Контроль державних закупівель у сучасних умовах відіграє важливу роль, обумовлену наявністю великої кількості порушень та зловживань у сфері державних закупівель.

Основними завданнями контролю є перевірка додержання вимог актів законодавства, виявлення порушень та усунення недоліків у цій сфері. Замовники торгів та їх учасники несуть адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до законодавства України.

З.В. Максименко і Н.Б. Ткаченко виділяють три різновиди контролю:

1. Бюджетний, при якому перевіряються всі центральні органи виконавчої влади (міністерства, відомства).

2. Тематичний (плановий), при якому здійснюються перевірки організацій охорони здоров'я, транспорту тощо.

3. Скарговий (поточний), який відбувається за повідомленнями преси, учасників процедур закупівель [6, с. 78].

В умовах ринкових відносин роль державного фінансового контролю, як внутрішнього так і зовнішнього, зростає. Він стає важливою складовою фінансово-економічного механізму державних закупівель та управлінською функцією держави й обов'язковою умовою нормального функціонування економіки та фінансової системи країни. Метою здійснення контролю державних закупівель є встановлення відповідності проведених закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти чинному законодавству України. Іншими словами мета контролю полягає у своєчасному виявленні відхилень від прийнятих стандартів, порушень принципів законності, ефективності, доцільності й економічності управління фінансовими ресурсами, що дасть змогу підвищити рівень відповідальності уповноважених осіб, отримати відшкодування збитків та попередити повторення порушення у майбутньому. Отже, мета контролю полягає у відсутності фінансових порушень у системі управління, а також у встановленні відповідності проведених закупівель за державні кошти чинному законодавству, а саме: додержанні вимог актів законодавства, виявленні порушень та усунення недоліків.

Відповідно до Закону України від 26.01.93р. № 2939-ХІІ “Про основні засади здійснення фінансового контролю в Україні” державний фінансовий контроль реалізується органами державного фінансового контролю через проведення державного фінансового аудиту, перевірки державних закупівель та інспектування. [5] Порядок проведення органом державного фінансового контролю державного фінансового аудиту, інспектування та перевірок державних закупівель устанавлюється Кабінетом Міністрів України.

Залежно від часу здійснення державний фінансовий контроль бюджетних установ поділяється на попередній, поточний (оперативний) та наступний (ретроспективний). Попередній контроль проводиться на етапі складання і розгляду проектів бюджету відповідного рівня, кошторисів бюджетних установ та розрахунків, що надаються бюджетними установами у відповідні органи. Попередній контроль сприяє недопущенню неправильного, нераціонального використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, а також пошуку додаткових резервів. Поточний (оперативний) контроль проводиться під час виконання бюджету відповідного рівня, а також кошторису конкретної бюджетної установи, коли перевіряється дотримання різноманітних правил, норм і нормативів. Поточний контроль спирається на первинні документи оперативного і бухгалтерського обліку та звітності. Обов'язковим елементом поточного контролю є аналіз, за допомогою якого визначається своєчасне і цільове фінансування передбачених бюджетних витрат і цільових програм. Наступний (ретроспективний) контроль здійснюється після завершення звітного періоду, при цьому перевіряється доцільність витрачання державних коштів при виконанні бюджетів і кошторисів бюджетних установ. Проводиться він шляхом аналізу використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, законності здійснених операцій на основі перевірки звітних бухгалтерських та витратних документів. Результати цього контролю тісно пов'язані з підсумками попереднього та поточного фінансового контролю, що дозволяє виявити недоліки їх проведення. [5].

Недоліком державного фінансового контролю бюджетних установ є превалювання наступного контролю, переважно у формах ревізій. Крім того, фіскально-каральна спрямованість та низька ефективність обумовлена здійсненням його у багатьох випадках за ініціативою правоохоронних та інших державних органів, а також незастосуванням оцінки ризиків. Як наслідок, більшість виявлених фінансових порушень та їх негативних наслідків з об'єктивних причин не усуваються.

Високу актуальність фінансового контролю у сфері державних закупівель підтверджують дані таблиці 1 (за даними Звітів Державної служби статистики України, Звітів Рахункової палати України та Звітів щодо функціонування системи державних закупівель Міністерства економічного розвитку і торгівлі України за 2008 – 2012 роки) [8,9,10].

Таблиця 1

Актуальність фінансового контролю у сфері державних закупівель (2008 – 2012 рр.)

Показники/Роки	2008	2009	2010	2011	2012
Загальна сума коштів запланованих замовником на державні закупівлі (млн. грн.)	224435,2	152202,2	335280,6	636097,1	755158,0
Загальна сума коштів за укладеними договорами на державні закупівлі (млн. грн.)	167297,6	105268,3	353550,6	483440,6	622545,5
З них з порушенням законодавства про державні закупівлі (млн. грн.)	510,6	1268,5	850,0	448,1	513,4
Відносно загальної суми бюджетних правопорушень (%)	10,8	13,8	5,3	19,1	12,3

Державні закупівлі являють собою досить складний і дуже відповідальний процес, адже їх організатори грають роль розпорядників державних коштів, у тому числі, і бюджетних. А значить, їх здійснення має піддаватися державному регулюванню і координації. Саме такі функції покладені Законом України “Про здійснення державних закупівель” на Уповноважений орган, яким є Міністерство економічного розвитку і торгівлі України У його структурі спеціально для реалізації цієї мети створено департамент з питань закупівель за рахунок державних коштів. [3].

Шість відділів зазначеного Департаменту мають забезпечувати нормативно-методологічне забезпечення державних закупівель, сприяти розвитку інфраструктури та комунікативних систем державних закупівель, надавати суб’єктам господарювання всі необхідні роз’яснення з питань

державних закупівель, проводити експертизи процедур закупівель товарів, робіт та послуг, а також моніторинг та аналіз державних закупівель і державного замовлення.

Контроль за використанням коштів Державного бюджету України від імені Верховної Ради України здійснюється Рахунковою палатою [1].

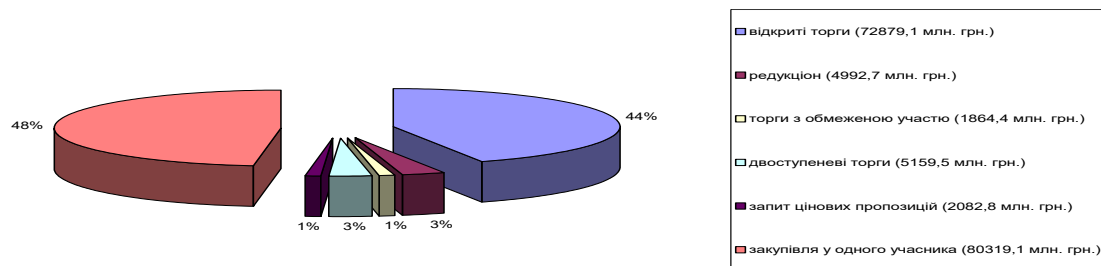
Зростання сум витрачених на закупівлю коштів пояснюється в першу чергу високим рівнем інфляції в країні, а отже й зростанням цін на товари, роботи, послуги. Іноді можемо спостерігати перевищення запланованих сум над реально витраченими, як наприклад, 2010 р. – це пояснюється тим, що закупівлі без застосування процедур не проводилися (такого поняття не було до прийняття Закону № 2289) і тому вони на 2010 рік не планувалися але, у зв'язку із прийняттям Закону були проведені.

Особливо порушення розповсюджені в таких сферах, як: медична (закупівля лікарських засобів), капітального будівництва (ремонт та будівництво доріг) та державні цільові програми. Так порушенням став сам факт законодавчого унормування непрозорості використання державних коштів на цілі Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу. В той час була запроваджена схема, за якою Національне агентство з окреслених питань як головний розпорядник бюджетних коштів надавало замовникам право на застосування процедури закупівлі в одного учасника без погодження з уповноваженим органом. На зазначені цілі за процедурою закупівлі в одного учасника з державного бюджету було витрачено 19 млрд. грн. та 590 тис. євро, з яких 14,5 млрд. грн. – у 2011 році, а 4,5 млрд. грн. та 590 тис. євро – у 2012.

Поряд із цим за 2011–2012 роки значно розширили перелік виключень щодо предметів та суб'єктів державних закупівель, які виведено з-під дії Закону, що саме по собі посприяло розвитку тіньової економіки в країні, також законодавчо не були врегульовані питання щодо визначення замовниками ціни предмета закупівлі, що в свою чергу призвело до

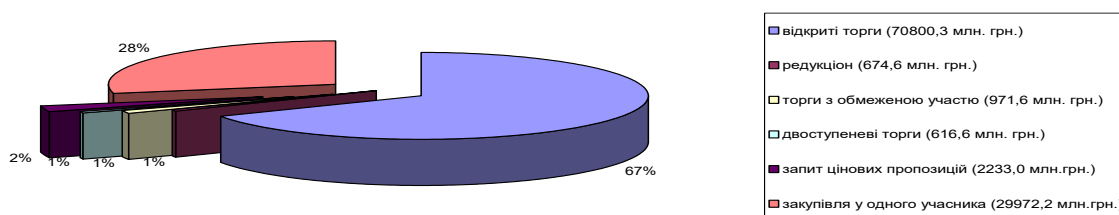
безконтрольності в сфері державних закупівель, маніпулюванні цінами при укладанні договорів.

Загальна сума коштів за укладеними договорами для закупівлі товарів, робіт і послуг за процедурами закупівель у 2008 році становила 167297,6 млн. грн. (рис. 1), у тому числі:

Рис.1. Загальна сума коштів за укладеними договорами для закупівлі товарів, робіт і послуг за процедурами закупівель у 2008 році

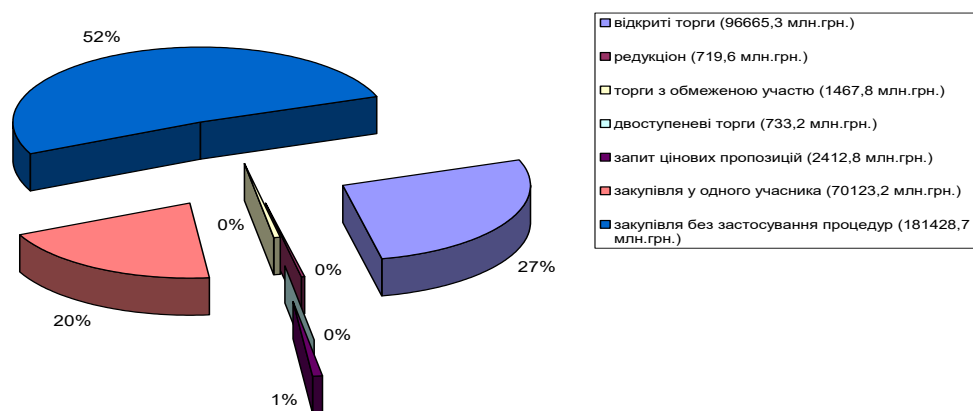
Загальна сума коштів за укладеними договорами для закупівлі товарів, робіт і послуг за процедурами закупівель у 2009 році становила 105268,3 млн. грн. (рис. 2), у тому числі:

Рис. 2. Загальна сума коштів за укладеними договорами для закупівлі товарів, робіт і послуг за процедурами закупівель у 2009 році

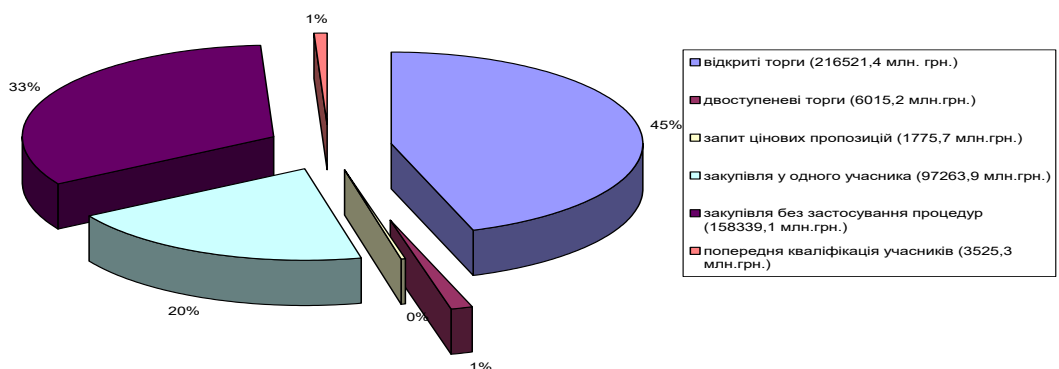

Загальна сума коштів за укладеними договорами для закупівлі товарів, робіт і послуг за процедурами закупівель у 2010 році становила 353550,6 млн. грн. (рис. 3), у тому числі:

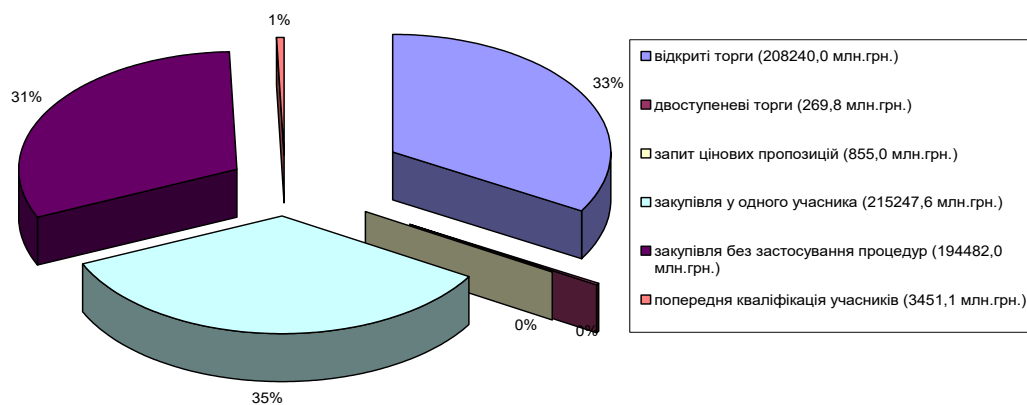
Рис. 3. Загальна сума коштів за укладеними договорами для закупівлі товарів, робіт і послуг за процедурами закупівель у 2010 році

Загальна сума коштів за укладеними договорами для закупівлі товарів, робіт і послуг за процедурами закупівель у 2011 році становила 483440,6 млн. грн. (рис. 4), у тому числі:

Рис. 4. Загальна сума коштів за укладеними договорами для закупівлі товарів, робіт і послуг за процедурами закупівель у 2011 році

Загальна сума коштів за укладеними договорами для закупівлі товарів, робіт і послуг за процедурами закупівель у 2012 році становила 622545,5 млн. грн. (рис. 5), у тому числі:

Рис. 5. Загальна сума коштів за укладеними договорами для закупівлі товарів, робіт і послуг за процедурами закупівель у 2012 році

Складність проведення аналізу за даними Держкомстату [11] полягає в тому що по-перше за п'ять років обраних для аналізу (2008–2012 роки) нормативне регулювання сфери державних закупівель змінювалось три рази. У 2008 році всі процедури закупівель ще регулювалися Законом № 150-VI, з жовтня 2008 року Постановою КМУ № 921, а вже з червня 2010 року Законом № 2289-VI.

По-друге, змінювалися самі процедури – у 2010 році було добавлено закупівлі без застосування процедур, а з 2011 року Законом № 2289-VI було введено таку процедуру, як попередня кваліфікація учасників та виключено редуційну процедуру і процедуру торгів з обмеженою участю.

По-третє, за час дії Закону № 2289-VI значно збільшився перелік предметів закупівлі на які його дія не поширюється, а саме з 5 на початку до 32 наразі.

По-четверте, відсутність конкуренції спричинили зміни до Закону внесені Верховною Радою України стосовно погодження процедури закупівлі в одного учасника із Мінекономрозвитку – наразі його просто прибрали з Закону.

Проаналізувавши звіти Мінекономрозвитку, Держкомстату та Рахункової палати України за 2008 – 2012 роки ми дійшли висновку, що із року в рік не зменшується кількість бюджетних правопорушень, які призводять до значних сум бюджетних втрат. Частіше за все порушення стосуються не дотриманню основних принципів державних закупівель, зокрема, дотримання конкурентності, а також відкритості та прозорості державних закупівель, а саме: правильного вибору критеріїв для оголошення переможця з точки зору законності та ефективності витрачання бюджетних коштів та вільного доступу, відкритості і доступності інформації з питань закупівель. До участі в торгах допускалися учасники, які не мали дозволів та ліцензій на виконання певних робіт, не підтвердили наявність обладнання для виконання спеціальних робіт, без надання відповідних гарантій виконання зобов'язань за договором, укладання договорів з переможцями які не відповідають умовам тендерної документації, зміна цінової пропозиції вже після підписання договорів.

До основних порушень також можна віднести здійснення закупівлі одним замовником в інтересах інших замовників, перевищення сум, визначених Законом (або нормативно-правовим актом, який був чинний на момент проведення процедур), поділ обсягів закупівель. Зокрема, визначено численні факти формального підходу до проведення процедур закупівель та обрання переможців торгів.

На протязі 2008–2012 років спостерігалися численні порушеннями та неефективне використання бюджетних коштів, тобто порушення одного з головних принципів державних закупівель.

Що стосується контролю за державними закупівлями, то він проводиться державною контрольно-ревізійною службою через проведення

фінансового аудиту, перевірки державних закупівель та інспектування. Своєю чергою, інспектування проводиться у формі ревізії та полягає в документальній і фактичній перевірці повного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності підконтрольної установи. Перевірка державних закупівель полягає у документальному та фактичному аналізі дотримання підконтрольними установами законодавства про державні закупівлі. Вона проводиться органами державної контрольно-ревізійної служби на всіх стадіях державних закупівель і передбачає чітке дотримання замовником принципів, максимальної економії та ефективного використання державних коштів, відкритості та прозорості процедур закупівель на всіх стадіях їх проведення, добросовісної конкуренції серед учасників, відсутності дискримінації, об'єктивної та неупередженої оцінки тендерних пропозицій, запобігання проявам корупції, що дасть змогу максимально зменшити ризик помилок і порушень, забезпечити прийняття правильних і об'єктивних рішень.

Отже контроль у сфері державних закупівель віднесено до компетенції Департаменту державних закупівель Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (далі – Мінекономрозвитку), Головним контрольно-ревізійним управлінням та його регіональними органами, Державної казначейської служби України, Рахункової палати України, Антимонопольного комітету України, Державної фінансової інспекції України та Державної служби статистики у межах своїх повноважень, визначених Конституцією України та законами України.

Враховуючи вищевикладене та у зв'язку із посиленням контролю у сфері закупівель за бюджетні кошти рекомендуємо головним розпорядникам бюджетних коштів під час здійснення процедур закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти суворо дотримуватись вимог чинного законодавства.

Аналіз сучасного стану функціонування системи державних закупівель в Україні свідчить про те, що досягнуті у цій сфері результати ми не можемо

вважати задовільними. Тому, на нашу думку, вкрай необхідним є створення ефективної системи державних закупівель, що сприятиме розвитку конкурентного середовища та ефективному витрачання бюджетних коштів. Для втілення в життя такої системи вважаємо доцільним упорядкувати та систематизувати порушення у сфері державних закупівель, тобто розробити чіткий перелік класифікації порушень законодавства при здійсненні закупівель за бюджетні кошти який можуть використовувати в практичній роботі, виключно на добровільних засадах, всі органи, установи, організації, до компетенції яких віднесено вирішення питань у сфері державних закупівель, а також розпорядниками державних коштів.

Процес удосконалення фінансового контролю у сфері державних закупівель має знаходитися в постійній динаміці, а сам контроль – відповідати умовам сьогодення і виступати одним із базових елементів боротьби з “тіньовою” економікою та фінансовим шахрайством задля забезпечення прозорості, конкурентності та дієвості процедур держзакупівель, що є важливим фактором ефективного функціонування системи державних закупівель в Україні.

Сучасна бюджетна практика свідчить, що на сьогодні діючий механізм контролю за використанням бюджетних коштів при здійсненні державних закупівель залишається неефективним. Можемо спостерігати що в сфері державних закупівель є досить велика кількість порушень, які за допомогою спеціальної методики потрібно виявляти та попереджувати, адже це забезпечить більш ефективнішу діяльність установи.

Останнім часом інформація про державні закупівлі, ціна яких у кілька разів перевищує реальну, нажалі стала звичним явищем. За 2011 – 2012 роки законодавство у сфері державних закупівель зазнало кардинальних змін, через які було повністю зведено нанівець головну мету державних закупівель – раціональне та економне витрачання коштів державного бюджету та стимулювання конкуренції.

Висновки. На нашу думку, основними недоліки системи державного контролю та відповідно шляхи розв'язання назрілих проблем, а отже і вдосконалення сфери державних закупівель в Україні є:

1. Існування надмірно розгалуженої та недостатньо дієздатної системи органів, які мають контрольно-ревізійні функції, що призводить до дублювання функцій, а отже й до дублювання перевірок з одних і тих самих питань. Тому одним із основних напрямів удосконалення державного фінансового контролю є створення єдиної системи державного фінансового контролю, а для цього вважаємо за доцільне створити спеціальний орган, який буде підпорядковуватися безпосередньо президенту України. Серед повноважень якого буде контроль за дотриманням законодавства у сфері держзакупівель і припинення розтрати бюджетних коштів на всіх рівнях, включаючи підприємства, які отримують підтримку з державних або місцевих бюджетів, та проведення внутрішнього аудиту розпорядників бюджетних коштів. Стосовно контролю надати спеціальному органу наступні функції:

- контроль за дотриманням вимог законодавства на всіх стадіях проведення державних закупівель;
- складання протоколів про адміністративні порушення, пов'язані з порушеннями законодавства у сфері державних закупівель
- запобігання проявам корупції у сфері закупівель
- подання відповідних матеріалів до правоохоронних органів
- розгляд заяв фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб про факти порушення законодавства про державні закупівлі.

Все це надасть змогу контролювати доцільність та цілеспрямованість витрачання бюджетних коштів.

2. Проблема правової невизначеності. Частково ця проблема розв'язується окремими законами та нормативними актами, де окреслено контрольні повноваження та функції різних міністерств та органів виконавчої влади. Якщо запровадити вирішення проблеми розпорошення контролюючих

функцій між різними органами шляхом створення єдиного спеціального органу фінансового контролю, як наслідок, з метою ефективного його функціонування, буде прийнято закон який буде мати на меті удосконалення та приведення теоретичної і методологічної бази державного контролю до норм і правил ЄС.

3. Превалювання подальшого контролю у вигляді ревізій а перевірок, в той час як міжнародний досвід показує перевагу процедур попереднього та поточного контролю з метою попередження порушень. Отже, вважаємо за необхідне приділяти більше уваги системі внутрішнього контролю.

4. З метою удосконалення державного контролю було б доцільно створити науково-дослідну та навчальну базу для реалізації новітніх інформаційно-програмних проектів, задоволення потреб у підготовці кадрів і підвищення їхньої кваліфікації, організувати належне інформаційно-технічне впровадження в практику сучасного вітчизняного та зарубіжного досвіду роботи у сфері державного контролю.

5. Важливим напрямком удосконалення державного контролю є також підвищення ступеню відповідальності керівників органів державного контролю перед парламентом та громадськістю, посадових осіб за порушення бюджетної дисципліни та належного відшкодування фінансових втрат в наслідок неправильних управлінських рішень. В цьому контексті слід зазначити, що діюча на сьогодні система санкцій за порушення фінансової дисципліни та бюджетного законодавства недостатньо дієва. Наприклад, широко застосовувані безособові штрафні санкції для державних організацій за нецільове використання бюджетних коштів. Вважаємо за доцільне при кожному порушенні визначати конкретних посадових осіб, які несуть відповідальність за управлінські рішення, які призвели до втрат фінансових ресурсів.

Зазначені підходи до визначення ефективності витрачання бюджетних коштів потребують конкретизації та впровадження у практику. Вони використовуються у процесі проведення поглибленого аналізу. Одержані

результати стають основою для визначення заходів, спрямованих на скорочення неефективних видатків та підвищення ефективності використання бюджетних коштів у цілому. Вживання таких заходів є однією із важливих задач державних органів управління та контролю за витрачанням і використанням бюджетних коштів. Підвищення ефективності використання коштів бюджету є важливим фактором зростання добробуту та прискорення економічного розвитку країни.

Усі ці заходи нададуть можливість забезпечити належний ефективний контроль та аналіз цін у сфері державних закупівель, дотримання головного принципу державних закупівель – ефективного витрачання державних коштів на засадах конкуренції та уникнути фактів придбання товарів, робіт і послуг за завищеними цінами.

Використані джерела інформації

1. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 р. – Режим доступу до журналу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
2. Закон України від 01.06.2010р. № 2289-VI “Про здійснення державних закупівель” – Режим доступу до журналу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
3. Закону України від 26.01.1993р. № 2939-XII “Про основні засади здійснення фінансового контролю в Україні” – Режим доступу до журналу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>
4. Котелевко О. В. Проблемні питання при здійсненні контрольних функцій державної казначейської служби України за державними закупівлями та шляхи вирішення. /О.В. Котелевко/ Режим доступу до журналу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSUNU/2012_14_1/Kotelevko.pdf
5. Міхальська А.В. Перевірка державних закупівель як новий різновид фінансового контролю./ А.В. Міхальська/ – Режим доступу до журналу: http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article?art_id=47690&cat_id=43851
6. Максименко З.В. Державні закупівлі в Україні: економічні аспекти та збірка нормативних актів. Навчальний посібник для студентів ВНЗ / Максименко З.В., Ткаченко Н.Б. – К.: Книга, 2004. – 304 с.

7. Чугунов І. Державний внутрішній фінансовий контроль: стратегія розвитку / І. Чугунов, В. Федосов / Державні закупівлі України. – 2009. – № 7. – С. 5–9
8. <http://www.dkrs.gov.ua>
9. <http://www.me.gov.ua>
10. <http://www.ac-rada.gov.ua>
11. <http://www.ukrstat.gov.ua>